

FINANSDEPARTEMENTET

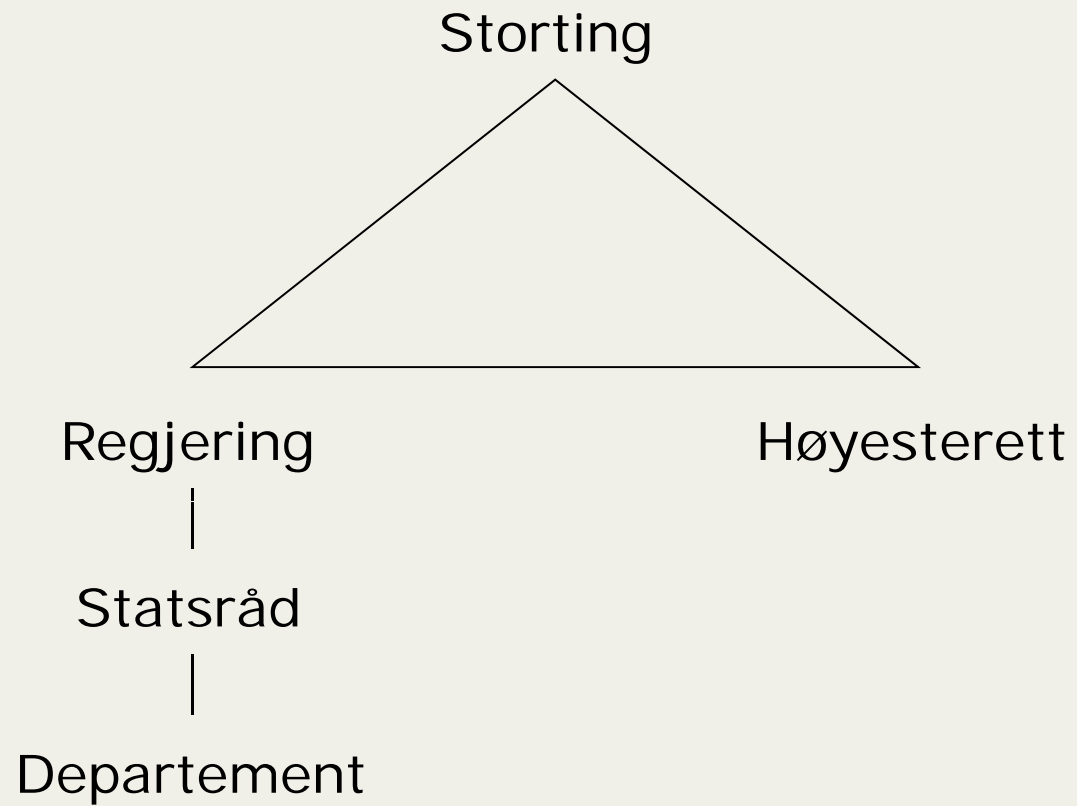
Merverdiavgift på mat

ECON 3010 Anvendt økonomisk analyse

16. mars 2011

Sverre Mæhlum

Maktfordeling

Finansdepartementet

Finansdepartementet skal:

- planlegge og iverksette den økonomiske politikken
- samordne arbeidet med statsbudsjettet
- sørge for skatter og avgifter som gir det offentlige inntekter
- overvåke og utarbeide regler for finansmarkedene
- forvalte statens finansformue

Merverdiavgift på mat

- Generelt om merverdiavgiften
- Teori - bruk av indirekte skatter utover korrigerings av eksternaliteter
- Er merverdiavgiften egnet for differensiering?
- Hvordan et notat til finansministeren bør se ut

Generelt om merverdiavgift

- Innført i 1970
- Er innført i over 150 land i løpet av de siste 50 år.
- En generell avgift på varer og tjenester
- Fiskalt begrunnet
- Årlig inntekt til staten på om lag 200 mrd. kroner.

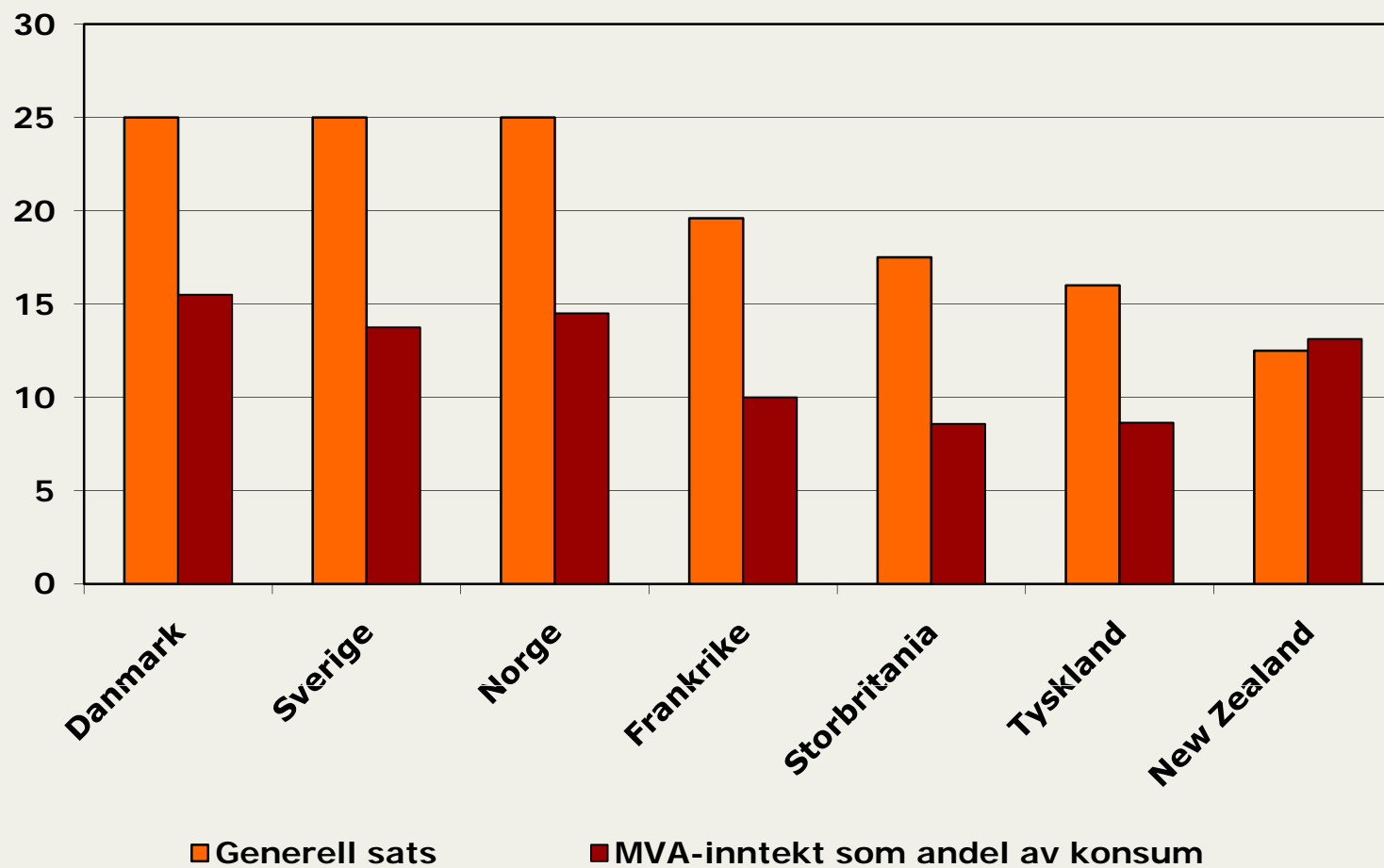
Generelt om merverdiavgift

- Merverdien i hvert ledd i verdikjeden avgiftslegges:
 - $\text{Omsetning} \div \text{vare- og tjenesteinnsats}$
- Dette gir nøytralitet i produksjonen
- Beregnes for hver enkelt transaksjon
- Import avgiftslegges, mens eksport er fritatt

Dagens merverdiavgiftssatser

- Generell merverdiavgiftssats på 25 pst.
- 14 pst. for næringsmidler
- 8 pst. for persontransport, overnatting, kino, NRK-lisens, museer og store idrettsarrangement
- 0 pst. (fritak) for aviser, fagblader og bøker
- Noen tjenester er unntatt, dvs. helt utenfor. Eksempelvis finansielle tjenester, helse- og undervisningstjenester
- Registreringsplikt ved omsetning over 50.000 kroner

Merverdiavgiftssatser og inntekt som andel av konsum i noen utvalgte land.

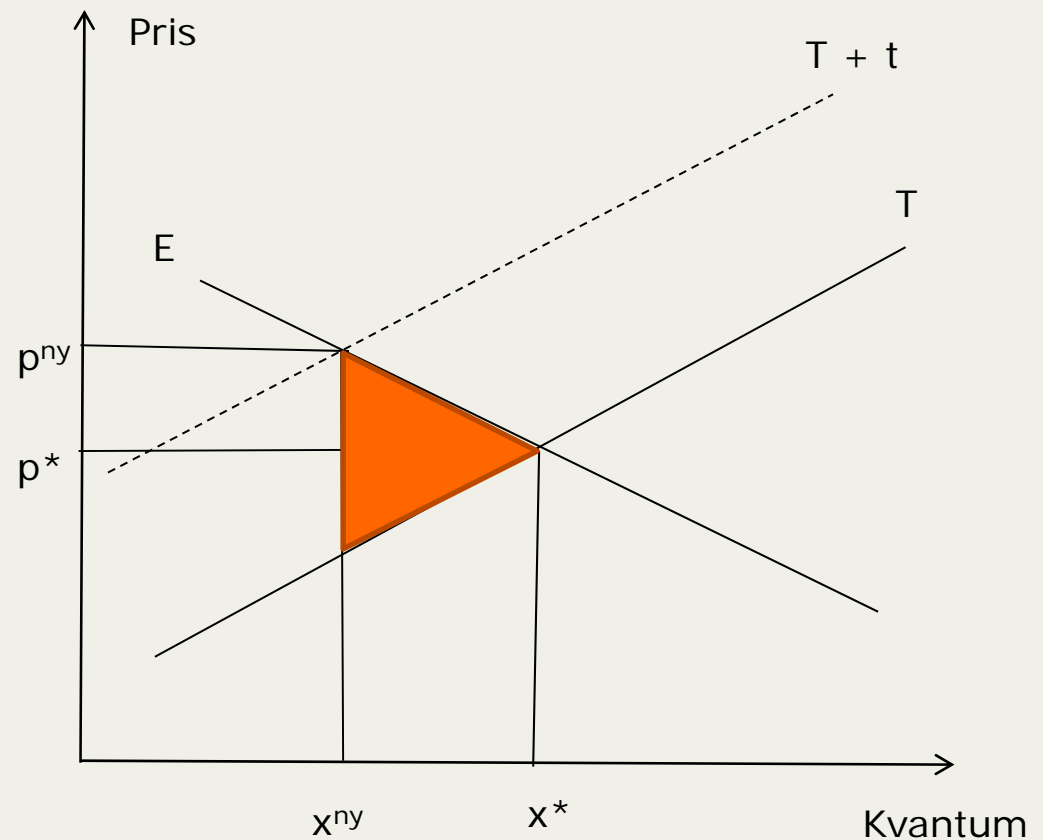

Bør merverdiavgiften differensieres?

- Én generell sats for alle varer og tjenester kan ses på som:
 - Generell skatt på konsum
 - Proporsjonal skatt på inntekt
(inntekt inkluderer overføringer, arv osv.)
- Men, minimerer ikke effektivitetstapet

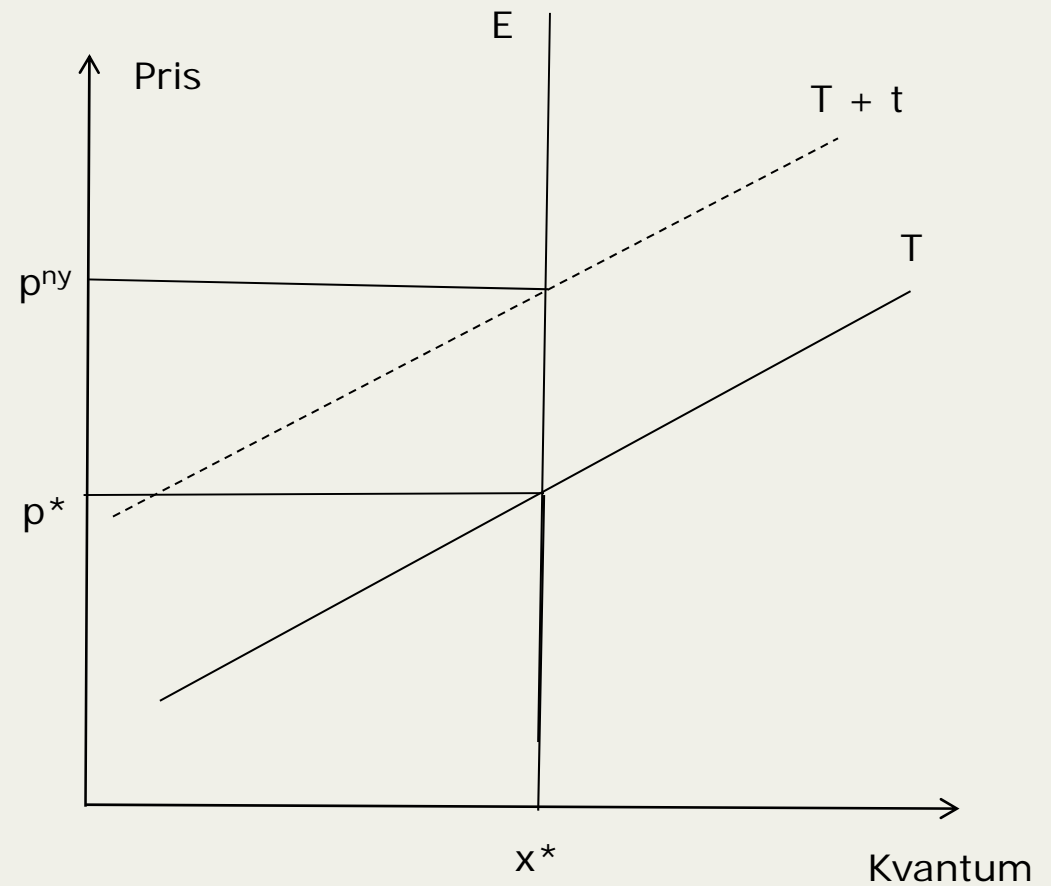
Ulikt effektivitetstap ved ulike helninger

- En relativt elastisk etterspørselskurve
- Innføring av en avgift, t
- Prisøking og redusert kvantum
- Effektivitetstap
- Avgiften deles mellom produsent og konsument

Ulikt effektivitetstap ved ulike helninger

- En uelastisk etterspørselskurve
- Avgift, t
- Uendret kvantum
- $p^{ny} = p^* + t$
- Ikke effektivitetstap
- Avgiften belastes konsument

Ramsey

- Minimering av effektivitetstapet skjer ved lik proposjonal reduksjon av etterspørsel etter alle varer og tjenester
 - Innebærer ulik avgift på ulike varer/tjenester
- Spesielttilfeller:
 - "Inverse elasticity rule"
 - Én generell sats

Ta hensyn til arbeidstilbud?

- "Corlett-Hauge tax"
- Konsumerer to varer og fritid
 - Høy avgift: mest komplementær til fritid
 - Lav avgift: sterkest substitutt til fritid
- Reduserer insentivene til fritid
 - reduserer effektivitetstapet av inntektsskatten

Elastisiteter for noen varer

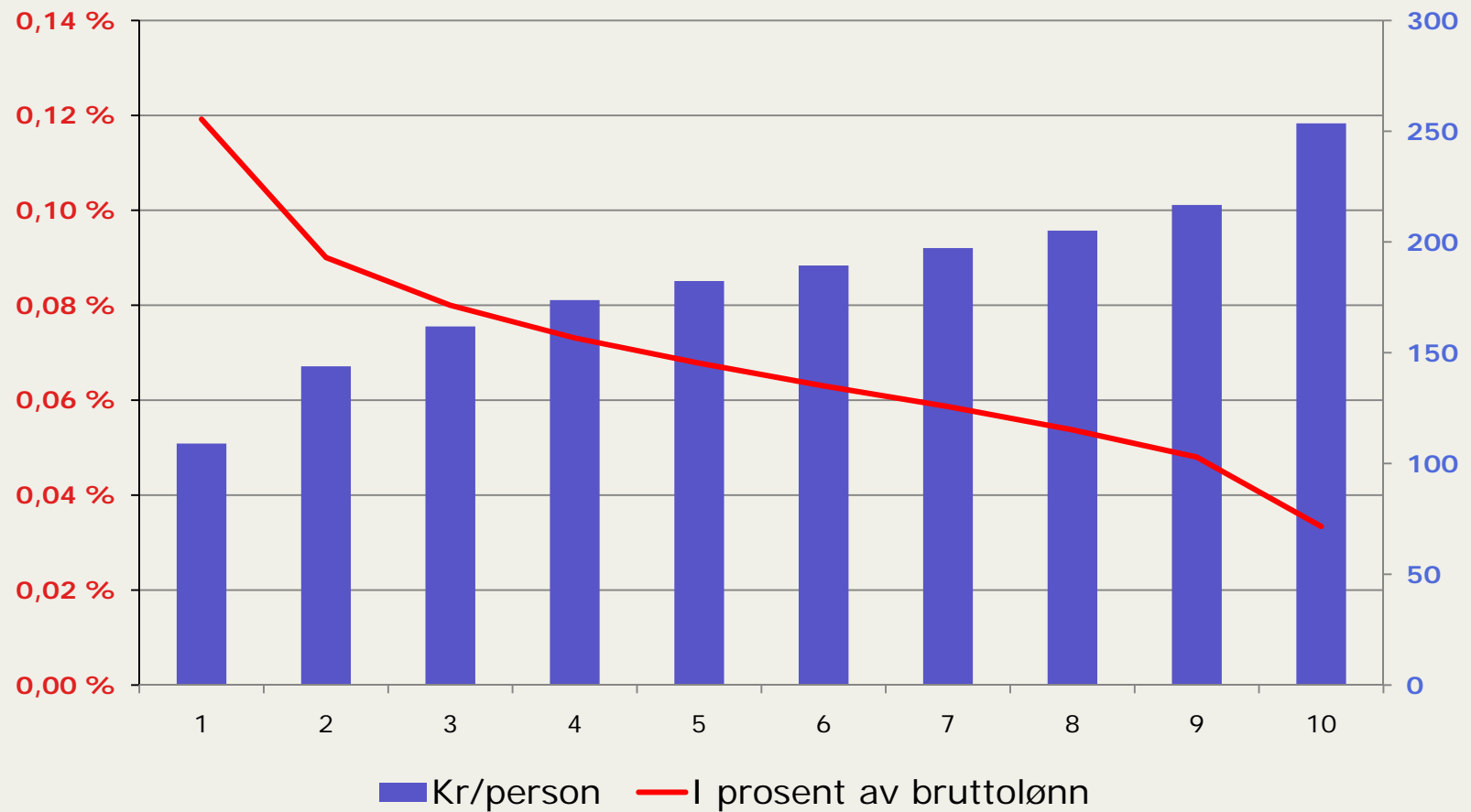
Varegruppe	Direkte priselastisitetet	Budsjett- andel
Mat	-0,25	11 %
Leskedrikke	-0,24	1,3 %
Brennevin	-1,1	0,6 %
Vin	-1,3	0,7 %
Øl	-0,8	0,8 %
Tobakk	-0,6	1,9 %

- Tall fra grensehandelsmodellen KONSUM-G
- Stor usikkerhet

Fordeling – dilemma?

- Effektivitet tilsier relativt høye avgifter på varer/tjenester med uelastisk etterspørsel
- Lav elastisitet henger ofte sammen med at det er et nødvendighetsgode
- Personer med lav inntekt bruker ofte en større andel av inntekten på nødvendighetsgoder
- Luksusvarer er ofte relativt elastiske
- Generelt er progressiv inntektsskatt mer egnet til å ivareta fordelingshensyn enn differensierte avgifter.

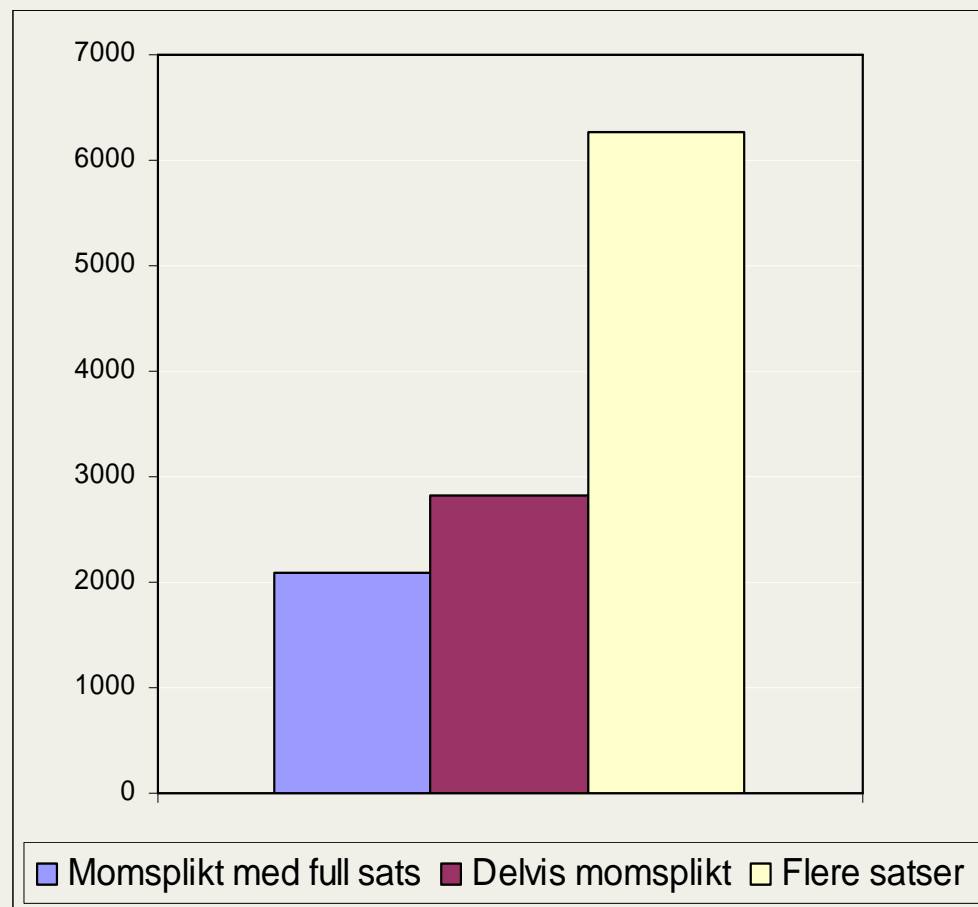
Fordelingsvirkningene av økt matmoms

Er merverdiavgiften egnet for differensiering?

- Administrative byrder av momssystemet. Kroner per år per virksomhet.
- Øker med kompleksiteten i systemet.
- Øker også for staten.

Kilde: Rambøll Norge AS og Finansdepartementet. 2004.

Er merverdiavgiften egnet for differensiering?

- Vanskelige avgrensninger
 - Serveringstjenester
 - eks: take-away, studentkantina
 - Flere varer i en pakke
 - eks: pizzameny m/film
- Aviser vs. ukeblader

Er merverdiavgiften egnet for differensiering?

- Informasjon, usikre anslag på elastisiteter
- Endringer over tid, nye varer/tjenester og endrede elastisiteter
- Grensehandel
- Omgåelser?
- Press fra interessegrupper?
- Lite empirisk belegg for at lav sats gir effekt (økt sysselsetting eller økt kjøp av de aktuelle varer og tjenester)

Bedre tiltak enn differensiert merverdiavgift

Bedre tiltak for å ivareta fordelingshensyn:

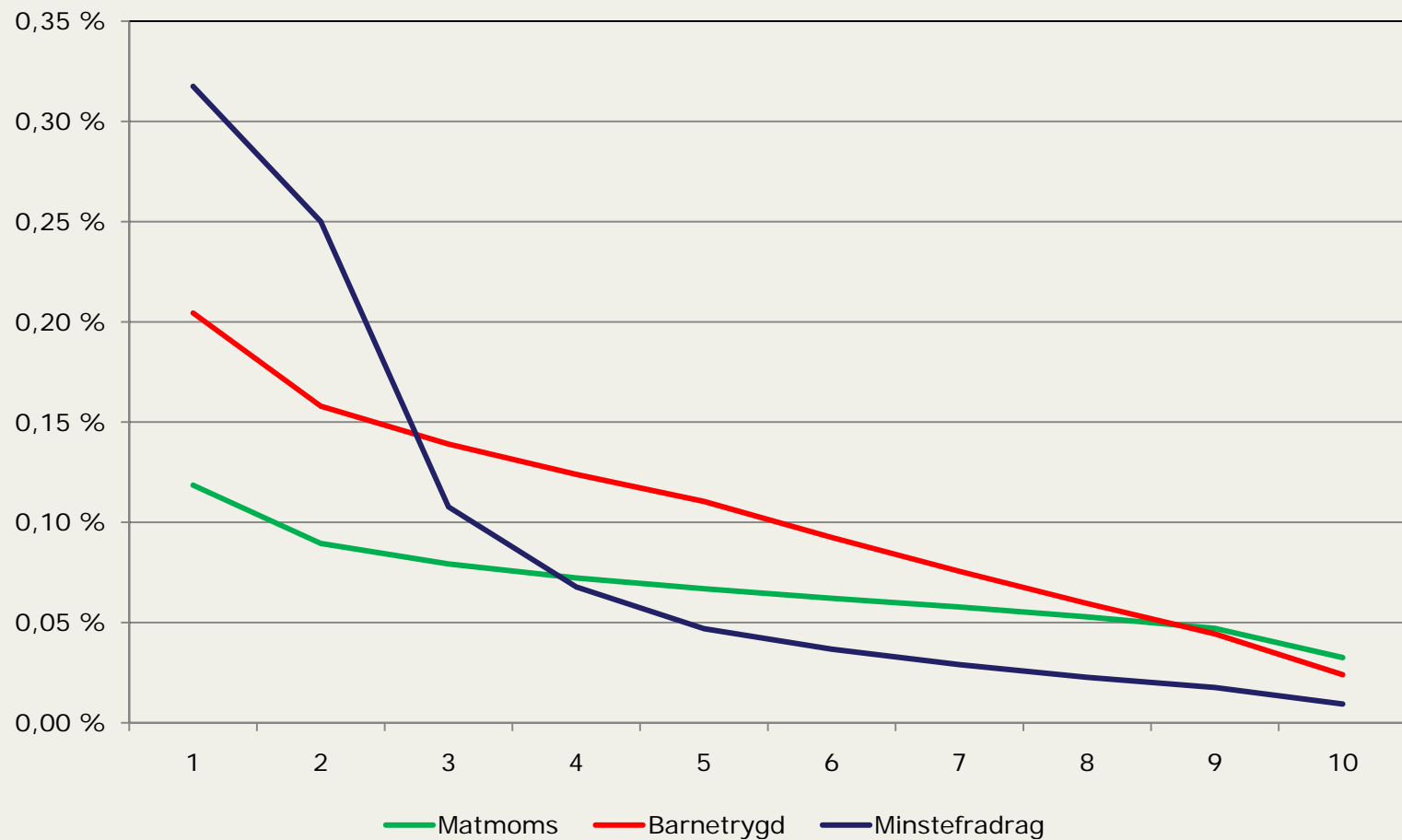
- Inntektsskatten – økt bunnfradrag?
- Overføringer – økt barnetrygd?
- Særavgifter? – ilegges også næringsdrivende

Bedre tiltak for å redusere grensehandel:

- Redusert toll?
- Reduserte særavgifter?

Provenytapet må innenfor gitt skattenivå finansieres med andre (vridende) skatter.

Økning i brutto inntekt ved 900 mill. kroner i økt/reduisert skatt (tilsvarende 1 pst. poeng matmoms).

Proveny

- Øke satsen på mat fra 14 til 25 pst. anslås å gi nesten 10 mrd. kroner i årlige økte inntekter.
- Tallmateriale fra SSBs forbruksundersøkelse
- Forutsetning:
 - Totalt konsum holdes uendret
 - Andre varer/tjenester er ilagt 25 pst. mva

Konklusjoner

- Effektivitetstapet kan reduseres ved høy/lav avgift på uelastiske/elastiske varer
- Kan stride mot fordelingshensyn
- Merverdiavgiften er ikke egnet for differensiering
- Andre tiltak, som inntektsskatt og overføringer bør benyttes
- **Fjerning av redusert matmoms anbefales**

Hvorfor har vi en lav sats for mat?

- Reformforslag i 2001: generell avgiftsplikt for tjenester med enkelte unntak
- AP i mindretallsregjering ført til "Plaza-forliket" med sentrumspartiene
 - Forliket innebar en rekke begrensninger i avgiftsutvidelsen og **halvert sats for mat**
 - Begrunnelse: fordelingshensyn og lavere matvarepriser (for å begrense grensehandel)
- Ytterligere unntak ble vedtatt før iverksettelsen av reformen i juli 2001

Besvarelsene

- Har fått lese et utvalg
- Veldig mye bra her
- De fleste poengene er med
- Ingen drøfter administrative kostnader
- Språklig sett kunne det nok vært gjort enda enklere

Fremstilling

Et notat må være knapt og konsist i formen.
Unngå lange kompliserte setninger.
Unngå innskutte bisetninger.

Formål og bakgrunn

Klar framstilling av saken

- Fakta
- Vurderinger
- Avveininger

Forslag til konklusjon (klar, kort og operativ).

Må være faglig riktig!

Nyttige kilder

Prop. 1 LS (2010-2011) Skatter og avgifter 2011

NOU 1993: 8 Bør merverdiavgiften differensieres?

NOU 2003: 9 Forslag til endringer i skattesystemet
("Skatteutvalget" eller "Skaugeutvalget")

Swedish Tax Policy: Recent Trends and Future
Challenges, 2010 (Peter Birch Sørensen)

Intermediate Public Economics, Hindriks and Myles

Diverse "Taxation papers" fra EU kommisjonen

ECON 4620 Public Economics